

Els Girona

Joan Carles Luque

L'historiador Francesc Cabana va definir Manuel Girona com «el personatge més important de la història de l'economia catalana del segle XIX». Hom coincideix amb Cabana que el paper dels Girona en la història de Catalunya és de primer ordre.

Ignacio Girona Targa és considerat el fundador d'aquesta brillant nissaga. Nascut a Tàrraga (Lleida) l'any 1781, va abandonar l'estret món rural lleidatà i es dedicà a tot un conjunt d'activitats variades. L'any 1812 va fundar amb el seu germà Ramón i altres socis menors Girona y Cía., que es dedicava a tota mena d'activitats financeres i mercantils, com la compra de deute públic, i participava en el cobrament d'impostos, la venda de tabac, etc. Com molts burgesos de l'època, invertí gran part dels guanys en la compra de terres desamortitzades, a preu de saldo, que posteriorment arrendava al camperolat.

L'any 1830 va fundar juntament amb els seus fills l'empresa matriu que va portar els Girona al cim de la seva fortuna: Girona Hermanos, Clavé y Compañía. Sense abandonar la direcció dels negocis, va introduir els fills en les diferents branques d'aquesta poderosa corporació de l'època: és aquí on apareix la figura de Manuel Girona i posteriorment la dels seus germans menors. Manuel Girona no era el primogènit, sinó que era Juan, nascut l'any 1807. Juan, Mercedes y Antonia van ser fills del primer matrimoni d'Ignacio Girona amb Antonia Agrafel. En morir la primera esposa, Antonia, Ignacio Girona es va casar amb la seva cunyada Rita Agrafel, mare de Manuel, Casimiro, Ignacio, Jaime i Esperanza.

Ignacio Girona va enviar Juan a estudiar rellotgeria i mecànica a Suïssa, França i Gran Bretanya. Al seu retorn a Catalunya, Juan Girona aspirava a ocupar la plaça de catedràtic de mecànica a l'Escola de la Junta de Comerç, lloc que no va aconseguir. Decebut per aquest fracàs, va tornar a Lleida i, malgrat que va col·laborar amb el seu pare en l'adquisició de terres que es van veure beneficiades per la construcció del canal d'Urgell i el ferrocarril Barcelona-Saragossa —ambdues obres realitzades per l'empresa dels Girona—, progressivament es va anar retirant dels negocis.

Va ser Manuel Girona qui va dirigir l'empresa a la mort del seu pare Ignacio, l'any

1867, a Barcelona. Els quatre germans Manuel (1817-1895), Ignacio (1824-1889), Jaime (1826-1907) i Casimiro (1834-1909) van constituir un grup poderós i tancat on cadascú feia una tasca ben definida. Manuel —el més brillant— actuava com a rector del grup. No deixa de ser significatiu que excepte Jaime, que residia a Madrid, la resta convivia al mateix edifici: el palau del comte de Santa Coloma, al número 2 del carrer Ample.

Manuel Girona era el «polític» de la família. Va néixer a Barcelona l'any 1817 al carrer de la Corríbia, avui desaparegut. Manuel va ser el quart dels vuit fills d'Ignacio Girona Targa fruit dels dos matrimonis amb les germanes Agrafel, però va actuar sempre com si fos el primogènit. Segons ell mateix va relatar amb posterioritat, la seva formació va ser molt senzilla; ell feia servir el mot d'*espartana*. Els seus estudis superiors els va fer a les escoles de la Junta de Comerç establertes a la Llotja del Mar. Amb només setze anys va aconseguir la representació d'una empresa d'Almeria que feia canonades de plom, encara desconegudes a Catalunya. Com a bon burgès, no va fer el servei militar, però sí que es va allistar com a oficial d'un dels batallons de milicians voluntaris, però ell mateix va reconèixer que no va viure mai cap acció militar.

El 1844, Manuel Girona es va casar amb Carolina Vidal Ramón, membre d'una de les famílies més importants de la burgesia barcelonina, els Vidal-Quadras. A partir d'aquest moment, Manuel Girona es va dedicar a establir llaços comercials per tot Europa, viatjant a Londres i París i als centres financers més importants d'Europa.

El mateix any, els Girona van fundar el Banc de Barcelona, amb l'objectiu de tenir una entitat financera pròpia que els permetés disposar de capital sense haver de recórrer a altres bancs. Des d'aquí es van estendre per tot un seguit de fronts econòmics. Malgrat el que es creu, la seva connexió amb el món de la indústria va ser mínima. Des d'un principi, els Girona, liderats per Manuel, convertiren el món de les finances en el centre de les seves activitats econòmiques. No obstant això, a mesura que passaren els anys, Manuel abandonà la direcció dels negocis en mans

de Jaime, Casimiro i Ignacio per dedicar-se completament a la política.

El 23 de maig de 1876 fou nomenat, no pas escollit, alcalde de Barcelona. El govern de Madrid va veure en Manuel Girona la representació perfecta de les essències de la Restauració borbònica en la convulsa política catalana. A partir d'aquest moment la seva carrera política va ser imparable: diputat, senador, comissari de l'Exposició Universal de Barcelona del 1888 i senador vitalici. Fins i tot es va poder permetre el luxe de rebutjar el càrrec de ministre de Hisenda, sabedor que seria més influent des de Barcelona que no pas a Madrid.

La culminació de la seva activitat políticoeconòmica fou la fundació de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona l'any 1886. La Cambra, presidida per Manuel Girona, es va convertir en un autèntic *lobby* empresarial. Tota aquesta activitat política sempre estava al servei de les activitats empresarials del grup Girona, un autèntic holding. Sent senador vitalici —un nomenament directe d'Alfons XII—, Manuel Girona va aconseguir que l'estació de ferrocarril del Poblenou estigués al costat mateix de Can Girona. Així i tot, Manuel Girona va saber mantenir-se en un segon pla econòmic, tret de ser membre de la junta del Banc de Barcelona, dirigint els negocis des de l'ombra. Però ningú no dubtava que era el cervell que dirigia les activitats econòmiques de la família.

Paral·lelament, com a bon burgès va saber desenvolupar una intensa activitat cultural com a mecenes de la ciutat. Així, els Girona van finançar la façana de la catedral de Barcelona. Tanmateix, es van permetre un petit luxe vanitós. En el cimbori de la catedral de Barcelona hi trobem la imatge de santa Elena, esculpida l'any 1910 i pagada pels fills de Manuel Girona, Ana i Manuel, qui van imposar que la cara de la santa fos la de la seva mare, Carolina Vidal.

Els Girona també estigueren al capdavant de la reconstrucció del Liceu després de l'incendi que va destruir el teatre l'any 1861, i Manuel Girona va presidir l'Ateneu Barcelonès i va portar la iniciativa de reformar i ampliar la seva seu, el palau Savassona.

Jaime Girona era «l'home a Madrid». Com a representant de l'empresa, va establir forts llaços amb els grups industrials

Sepulcre de Manuel Girona, amb grup escultòric de Manuel Fuxà, al claustre de la catedral de Barcelona.

i financers de Madrid i de Bilbao. Fundà Sociedad Altos Hornos y Fábricas de Hierro y Acero de Bilbao, que més endavant va ser Altos Hornos de Vizcaya, el principal grup siderometal·lúrgic d'Espanya. Així mateix, va fundar una altra empresa mítica, Compañía General de Tabacos de Filipinas.

Ignacio i Casimiro Girona van seguir treballant junts quan es dissolgué la vella companyia del pare. Tots dos foren el «muscle» que executava les decisions que prenia el cervell, el seu germà Manuel. Ignacio Girona (1824-1889) va ser el cofundador de Material para Ferrocarriles y Construcciones, la gran empresa siderometal·lúrgica que va pertànyer a la família Girona fins al 1947. També es va involucrar en negocis relacionats amb la mineria del carbó i va dedicar-se al negoci financer per mitjà de les diverses entitats bancàries, però sempre en estreta col·laboració amb el seu germà Manuel, que regia el destí del Banc de Barcelona. És significatiu que estigués poc temps com a directiu del Banc d'Espanya, sens dubte per no interferir amb els seus propis interessos o els dels seus germans. Tant ell com el seu germà Casimiro (1834-1909), el petit dels Girona, estaven relacionats amb tota la trama empresarial dels Girona des de la construcció del canal d'Urgell fins a l'adquisició del castell del Remei a la Noguera, on posteriorment els seus hereus van aixecar un important centre productor de vi i una granja avícola.

Per la seva banda, el petit dels Girona, Casimiro, també el trobem al capdavant de Can Girona, a la vegada que va adquirir una finca de les terres del monestir de Poblet, que havien estat desamortitzades. Així mateix, fou vocal de l'Institut del Foment del Treball Nacional, la patronal catalana, lloc des d'on podia actuar en les dues direccions, política i econòmica, i fer arribar al seu germà Manuel les peticions o suggeriments dels grans patrons catalans i, a la vegada, fer arribar discretament a aquests oligarques les necessitats del govern espanyol.

Juan Girona Vilanova (Barcelona, 1859-1950), un home discret

Juan Girona Vilanova és amb tota seguretat el personatge més discret de la nissaga

dels Girona, malgrat la seva dilatada vida laboral al capdavant de Can Girona i d'haver format part de la majoria de les entitats culturals, artístiques i recreatives de Barcelona. En el moment de la seva mort era el soci més antic del Círculo Ecuestre.

El primer consell d'administració de la societat Material para Ferrocarriles y Construcciones S.A., constituïda el 1881, el formaren els quatre germans, Jaime, Manuel, Ignacio i Casimiro Girona Agrafel, i va passar a ocupar la gerència un fill d'Ignacio, Juan Girona Vilanova, amb tan sols 24 anys d'edat, enginyer especialitzat en mecànica i química –era de la promoció de 1879 de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de Barcelona. En aquella època, l'empresa només tenia 50 treballadors, i sota la seva direcció va arribar a tenir-ne més de tres mil.

Juan Girona Vilanova ocupa la gerència de l'empresa durant 67 anys, fet que és un rècord en permanència en un càrrec d'aquest tipus. Amb el temps va heretar

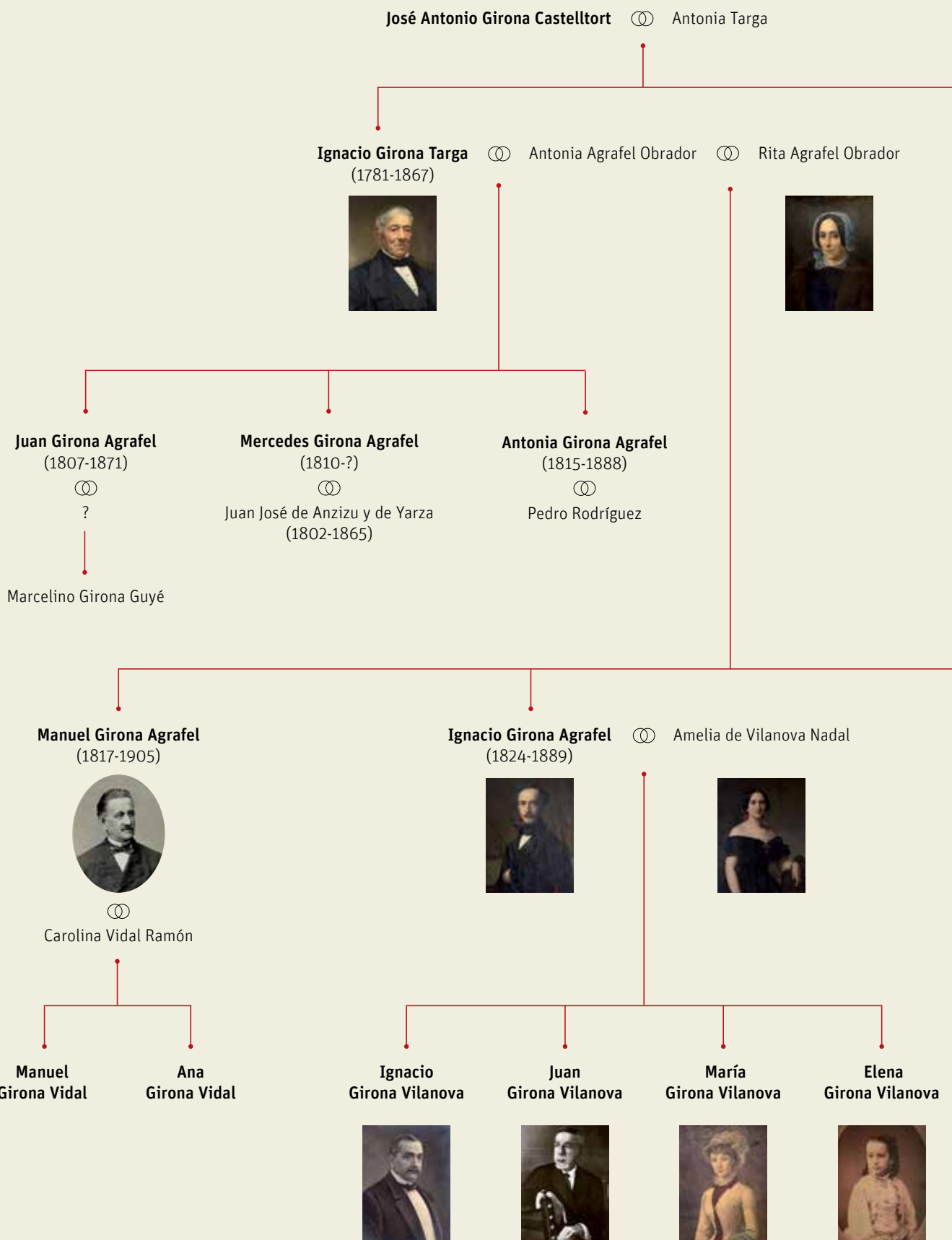
un altre negoci familiar, el Castell del Remei, i d'aquesta manera va compatibilitzar la seva activitat metal·lúrgica amb la seva afició per l'agricultura i la vitivinicultura. Finalitzada la Guerra Civil espanyola l'any 1939, Juan Girona i Vilanova va reconstruir el destruït durant la guerra i va restaurar l'Aplec de la Verge del Remei, el segon diumenge d'octubre.

El 1947, Juan Girona Vilanova, als 87 anys d'edat, firma la venda de l'empresa a Construcciones Devis S.A., de València, i va romandre com a president d'honor fins a la seva mort el 16 de maig de 1950, amb 91 anys d'edat.

El seu enterrament, discret a petició del mateix finat, va ser presidit pel bisbe d'Urgell i copríncep episcopal d'Andorra, Ramon Iglesias Navarri, i les restes es van dipositar al panteó familiar dels Girona al cementiri del Poblenou.

Va morir solter i sense descendència, i va deixar la seva herència als seus nebots Escubós-Girona i Folch-Girona. ●

Arbre genealògic dels Girona

Gaspar Girona Targa

Ramón Girona Targa

Jaime Girona Agrafel
(1826-1907)

Saturnina
Canaleta Morales

Jaime
Girona Canaleta

Manuel
Girona Canaleta

Milagros
Girona Canaleta

Esperanza Girona Agrafel

Pau Henrich

Manuel
Henrich Girona

Carolina
Henrich Girona

Casimiro Girona Agrafel
(1834-1909)

Emilia Clavé Flaquer

Joaquín
Girona Clavé

Juan
Girona Clavé

María
Girona Clavé